



HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 24.4.2018
JOIN(2018) 7 final

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Speciale Administratieve Regio Hongkong: Jaarverslag 2017

VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

SPECIALE ADMINISTRATIEVE REGIO HONGKONG: JAARVERSLAG 2017

Samenvatting

Sinds de overdracht van Hongkong aan de Volksrepubliek China in 1997 hebben de Europese Unie (EU) en haar lidstaten de politieke en economische ontwikkelingen in de speciale administratieve regio (SAR) Hongkong binnen het kader van het "één land, twee systemen"-beginsel op de voet gevolgd. De EU onderschrijft de één-China-politiek en ondersteunt het "één land, twee systemen"-beginsel en de uitvoering ervan. Volgens de afspraak van 1997 met het Europees Parlement wordt over de ontwikkelingen in Hongkong jaarlijks een verslag gepubliceerd. Dit is inmiddels het twintigste jaarverslag en het heeft betrekking op 2017.

In 2017 werd de 20e verjaardag van de overdracht gevierd. Zowel op het vlak van gebeurtenissen als in politiek opzicht was het een problematisch jaar voor de SAR Hongkong en voor het functioneren van het "één land, twee systemen"-beginsel. Het jaar werd gekenmerkt door de verkiezing van de Chief Executive; het bezoek van president Xi Jinping; de uitsluiting van nog eens vier pro-democratische wetgevers; de controversiële "colocatie"-overeenkomst, inclusief de beslissing van het Permanente Comité van het Nationaal Volkscongres (PCNVC) om deze overeenkomst goed te keuren, wat in de juridische gemeenschap van Hongkong vragen oproep over de rechtsgrondslag ervan; en tientallen politiek getinte gerechtelijke procedures (waarvan er vele te maken hadden met de deelname aan de "Occupy Central"-beweging in 2014).

Ondanks een aantal uitdagingen functioneerde het "één land, twee systemen"-beginsel over het algemeen goed. Toch heeft de bezorgdheid over de geleidelijke afbrokkeling ervan geleid tot gerechtvaardigde vragen over de uitvoering ervan en over de grote mate van autonomie van Hongkong op lange termijn.

De rechtsstaat zegevierde en de rechterlijke macht toonde nog steeds haar onafhankelijkheid en consequent respect voor de behoorlijke rechtsgang, hoewel zij opnieuw geconfronteerd werd met politiek gevoelige rechterlijke toetsingen.

Over het algemeen worden de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van informatie gerespecteerd. Toch werden twee negatieve trends meer uitgesproken: zelfcensuur bij het rapporteren over de ontwikkelingen in het binnenlandse en buitenlandse beleid van China, en druk op journalisten.

Hongkong bleef een concurrerend internationaal zakencentrum en financieel centrum, alsook 's werelds belangrijkste knooppunt voor de handel met continentaal China.

Het nieuwe bestuur, dat in functie trad op 1 juli, streefde naar een nieuwe start door een reeks initiatieven te lanceren om het levensonderhoud van de bevolking te verbeteren. Chief Executive Carrie Lam beloofde inspanningen te leveren om de politieke kloof te dichten en te streven naar een inclusieve samenleving. De regering kondigde ambitieuze plannen aan om de

economie van Hongkong te diversifiëren en haar innovatieve en technologische capaciteiten te stimuleren en de concurrentiekracht op lange termijn te garanderen.

De rechtsstaat, het transparante regelgevende kader, een erg laag corruptieniveau en misdadcijfer, gecombineerd met een doeltreffend bestuur en een onafhankelijke rechterlijke macht hebben bijgedragen tot het behoud en de bevordering van een gunstig investeringsklimaat dat aan de basis ligt van het succes van Hongkong.

Zoals reeds vermeld in vorige verslagen en bij diverse gelegenheden herhaald, moedigt de EU de SAR Hongkong en de centrale overheid van China aan om de hervorming van het kiesstelsel overeenkomstig de basiswet te hervatten en tot een akkoord te komen over een kiesstelsel dat democratisch, eerlijk, open en transparant is. Algemeen kiesrecht zou leiden tot een grotere publieke steun voor de regering en tot een grotere legitimiteit van haar inspanningen om de economische doelstellingen van Hongkong te realiseren en sociaal-economische problemen aan te pakken.

Politieke ontwikkelingen

Op 26 maart verkoos een gesloten verkiezingscommissie bestaande uit 1.194 leden Carrie Lam met een comfortabele marge tot vierde Chief Executive van Hongkong. De verkiezingscampagne was fel en omstreden, ook al kwamen de drie kandidaten allemaal uit het regeringsgezinde kamp. De uitgebreide verslaggeving in de media verliep vrij, zij het dan met een aantal beperkingen voor de digitale media. De verkiezingen werden echter ontsierd door aantijgingen over inmenging en druk door Peking. Carrie Lam trad in functie op 1 juli. Zij beloofde de hand te reiken naar de pan-democraten en te werken aan verzoening binnen de samenleving in Hongkong door de focus te leggen op economische ontwikkeling en dringende maatschappelijke problemen. De start van haar mandaat verliep niet eenvoudig door het grote aantal gevoelige gerechtelijke procedures die waren aangespannen door het vorige bestuur.

De controverse over de eedaflegging, die in 2016 uitmondde in de uitsluiting van twee wetgevers, duurde ook in 2017 voort. In juli werden nog eens vier pan-democratische wetgevers uitgesloten (wat neerkomt op in totaal 6 van de 70)¹. Bijgevolg verloor het pro-democratische kamp zijn *de facto* vetomacht in een aantal wetgevende procedures; zijn één-derde blokkerende minderheidsmacht in andere procedures is erg fragiel geworden. In december slaagden regeringsgezinde wetgevers er dankzij de verzwakte oppositie in om de regels en procedures van de wetgevende raad te wijzingen. Filibusteren, een techniek die in het verleden door het pan-democratische kamp vaak werd gebruikt om zich te verzetten tegen wetsontwerpen van de regering, werd bemoeilijkt.

Groepen, die in sommige gevallen oproepen tot zelfbeschikking en in andere gevallen zelfs tot totale onafhankelijkheid, werden verzwakt. De roep naar onafhankelijkheid is afgenomen,

¹ Op 11 maart 2018 vonden tussentijdse verkiezingen voor vier wetgevers plaats (in 2016 werden er twee uitgesloten en in 2017 nog eens twee, die niet in beroep zijn gegaan tegen de uitsluiting).

hoewel op universiteitscampussen nog altijd een aantal banners voor onafhankelijkheid te zien zijn.

Ondanks een aantal uitdagingen bleven de **gerechtelijke onafhankelijkheid en het totale respect voor de rechtsstaat** gehandhaafd in 2017. Zij zijn van cruciaal belang als Hongkong zijn democratische geloofsbrieven, zijn status als internationaal zakencentrum en zijn ambities om zijn rol als internationaal arbitrage- en bemiddelingscentrum te consolideren in stand wil houden.

In 2017 waren maar liefst 10 wetgevers uit de oppositie in Hongkong betrokken in één of andere gerechtelijke procedure. Sommigen waren betrokken in rechtszaken voor verschillende rechtbanken, gaande van controverses over eedaflegging en storend gedrag tot schending van de vlag.

Sinds maart werden tientallen mensen aangeklaagd voor onwettige samenscholingen, aansporen tot openbare oproer en gelijkaardige beschuldigingen, meestal met betrekking tot de "Occupy Central"-protesten in 2014 of demonstraties aan het Verbindingsbureau van Peking in november 2016.

Op 17 augustus veroordeelde het Hof van Beroep van Hongkong drie leiders van "Occupy" (Joshua Wong, Nathan Law en Alex Chow) tot een gevangenisstraf wegens onwettige samensholling aan het regeringshoofdkwartier in 2014. Op het ogenblik van het beroep hadden zij alle drie al gemeenschapdienst geleverd. De minister van Justitie ging in beroep tegen het eerste vonnis uitgesproken door de rechter van de lagere rechtbank, dat als te mild werd beschouwd. Dertien andere pro-democratieactivisten werden ook opgesloten in de gevangenis. Pan-democraten beschuldigden de regering ervan de rechtsstaat uit te hollen en het rechtssysteem te gebruiken als wapen om de oppositie te onderdrukken. De balie en de orde van advocaten legden een gezamenlijke verklaring af waarin zij aanvoerden dat er geen aanwijzingen waren dat de beslissingen werden beïnvloed door politieke overwegingen.

Op 20 augustus namen meer dan 22.000 mensen deel aan een vreedzame mars om te protesteren tegen het vonnis.

Door de gevangenisstraffen van meer dan drie maanden die de drie leiders van "Occupy" kregen, kunnen zij zich de volgende vijf jaar geen kandidaat stellen voor verkiezingen in de wetgevende raad. De drie werden later op borgtocht vrijgelaten in afwachting van het vonnis van de hoogste rechterlijke instantie².

Oppositieleden zijn niet de enigen tegen wie gerechtelijke procedures werden aangespannen. Op 17 februari werden zeven politieagenten veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf wegens geweldpleging tegen een pro-democratieactivist tijdens het "Occupy"-protest in 2014, wat leidde tot openbare uitingen van ongenoegen van regeringsaanhangers.

² Op 6 februari 2018 vernietigde de hoogste rechterlijke instantie unaniem de vonnissen met gevangenisstraffen en paste de vonnissen van de lagere rechters opnieuw toe.

De overeenkomst voor colocatie van de spoorweg met het Chinese vasteland was een andere kwestie die tot problemen leidde in 2017. Het project wordt al meer dan een decennium lang voorbereid, maar de procedures kwamen in een stroomversnelling terecht in juli, toen de nieuwe regering in functie trad. Krachtens de overeenkomst zal een deel van het nieuwe spoorwegstation op de lijn tussen Hongkong en het vasteland geleased worden aan het Chinese vasteland met het oog op "one-stop clearance" procedures. Door de voorgestelde overeenkomst zal het Chinese vasteland bijna volledige rechtsbevoegdheid krijgen over de perrons, de treinwagons en de wachtzaal voor passagiers. De rechtsmacht is niet beperkt tot aangelegenheden met betrekking tot immigratie, douane en quarantaine, maar geldt ook voor strafzaken en andere zaken.

Praktisch gezien is dit een gunstige regeling: vanuit economisch en logistiek oogpunt is de aansluiting van Hongkong op het nationale hogesnelheidsspoornet van China verstandig. Er zijn echter vragen gerezen over de verenigbaarheid van deze colocatieregeling met het "één land, twee systemen"-beginsel. Op 27 december nam het PCNVC de controversiële beslissing om de overeenkomst goed te keuren. De juridische gemeenschap heeft twijfels geuit over het gebrek aan een juridische basis voor de beslissing van het PCNVC, die volgens hen de basiswet ondermijnt. De wetgevende raad zal naar verwachting een uitvoeringsbesluit goedkeuren in de eerste helft van 2018.

Op 11 oktober werd **EU-staatsburger Benedict Rogers de toegang tot Hongkong geweigerd**. Er bestaat geen twijfel dat de immigratiediensten van Hongkong bevoegd zijn om te beslissen wie toegang krijgt tot het grondgebied van Hongkong. Uit opmerkingen van zowel de autoriteiten van Hongkong als de woordvoerder van het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken blijkt echter dat deze beslissing door Peking werd genomen op basis van diens bevoegdheid voor "buitenlandse aangelegenheden". Dit leidde tot vragen over de invoering van het "één land, twee systemen"-beginsel aangezien immigratie volgens de basiswet een bevoegdheid is van Hongkong.

De laatste van de "**verdwenen**" **boekverkopers**, waarvan de dossiers nog niet voldoende uitgeklaard zijn, dook opnieuw op in oktober 2017. Gui Minhai, een genaturaliseerde Zweedse staatsburger geboren op het Chinese vasteland, werd vrijgelaten door de autoriteiten van het Chinese vasteland nadat hij in 2015 verdwenen was. Hij werd opnieuw aangehouden in januari 2018.

In de nasleep van het dossier van de boekverkopers leidde de vermeende ontvoering van de Chinese zakenman Xiao Jianhua uit zijn hotel in Hongkong op 27 januari tot hernieuwde bezorgdheid dat de veiligheidsdiensten van het Chinese vasteland mogelijk actief zijn op het grondgebied van Hongkong.

Gelijke kansen, rechten en vrijheden

Hongkong geniet van een grote mate aan vrijheid. De vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid en de vrijheid van informatie zijn essentiële waarden in het kader van het "één land, twee systemen"-beginsel en vormen een vitaal onderdeel van de kracht van Hongkong

als wereldwijd zakencentrum. De EU roept alle belanghebbenden op om deze waarden te vrijwaren.

Zelfs al genieten de **media** van Hongkong nog altijd een grote mate van vrijheid, toch stapelen problemen zich al een aantal jaar op. In 2017 daalde Hongkong op de wereldindex voor persvrijheid (van Verslaggevers Zonder Grenzen) vier plaatsen naar de 73e plaats, een historisch dieptepunt.

In haar laatste jaarverslag over de persvrijheid concludeerde de journalistenvereniging van Hongkong dat de zelfcensuur erger werd; 7 op 10 journalisten zeiden dat de persvrijheid erop achteruit was gegaan. Heel wat voorstaande mediakanalen zijn ten minste gedeeltelijk eigendom van bedrijven van het Chinese vasteland, wat een invloed heeft op hun verslaggeving en hun redactionele beleid. De politie onderzocht een aantal gevallen van intimidatie en bedreigingen aan journalisten.

Er was één opmerkelijke positieve ontwikkeling in 2017: na jaren van klachten hief de regering eindelijk de beperkingen op de verslaggeving over overheidsevenementen door internetmedia op.

De vrijheid van meningsuiting wordt goed gerespecteerd in Hongkong, ook al worden steeds meer vragen gesteld over de grenzen ervan met betrekking tot de gevoelige kwestie van oproepen voor zelfbeschikking of onafhankelijkheid. Eerder in het jaar uitten pro-onafhankelijkheidspartijen kritiek op de regering wegens inbreuken op de vrijheid van meningsuiting nadat zij werden belemmerd om stalletjes op het zetten op de viering van het Chinese Nieuwjaar. Volgens de autoriteiten kon het promoten van de onafhankelijkheid van Hongkong de openbare veiligheid in gevaar brengen. Banners en affiches met oproepen voor de onafhankelijkheid van Hongkong die opgehangen werden op diverse universiteitscampussen in Hongkong, werden uiteindelijk geweerd op de meeste campussen. Op 16 september legden de rectoren van 10 universiteiten een gezamenlijke verklaring af waarin zij de onafhankelijkheid van Hongkong verwierpen en het "misbruik" van de vrijheid van meningsuiting veroordeelden. De studentenverenigingen van 12 instellingen voor hoger onderwijs formuleerden een gezamenlijk antwoord waarin zij de vrijheid om op de campussen te discussiëren over onafhankelijkheid verdedigden. De regering verwierp de speculaties dat ze druk had uitgeoefend op de universiteiten om de verklaring af te leggen en voegde eraan toe dat pleidooien voor onafhankelijkheid niet zouden worden getolereerd.

Hongkong wordt nog steeds geconfronteerd met uiteenlopende sociaal-economische problemen en met **ongelijkheid**: de Gini-coëfficiënt bereikte een recordpositie van 0,539³, wat van Hongkong een van de steden met de grootste ongelijkheid ter wereld maakt. De kloof wordt breder en de rijkste 10% van de gezinnen verdient 44 keer meer dan de armste 10%. Armoedebestrijding en steun voor kansarmen staan bovenaan de agenda van de regering.

Hongkong heeft nog steeds geen alomvattende **wetgeving tegen discriminatie**. In maart legde de Commissie voor Gelijke Kansen een gezamenlijke verklaring af met 75 grote

³ Volgens de regering van de SAR Hongkong is de Gini-coëfficiënt lichtjes lager (0,473) als men rekening houdt met de effecten van belastingen en sociale voordelen.

bedrijven, de universiteit van China en de balie van Hongkong waarin zij de regering aanspoorde om wetten tegen discriminatie op basis van seksuele geaardheid, genderidentiteit en interseksualiteit goed te keuren. De regering heeft niet geantwoord op de verklaring.

De regering ging in beroep tegen twee historische rechtszaken over partners van hetzelfde geslacht. Als de hoogste rechterlijke instantie de eerdere vonnissen bevestigt, kan dit de aanzet geven voor de goedkeuring van een uitgebreide antidiscriminatiewetgeving waarin discriminatie op basis van seksuele geaardheid zou zijn opgenomen.

Buitenlands huispersoneel, ongeveer 320.000 in aantal, bleef te kampen hebben met een gebrek aan adequate arbeids- en sociale bescherming. Vooral twee bestaande wetten inzake buitenlands huispersoneel zijn een punt van zorg, namelijk de verplichting tot inwonen en de "twee-weken-regel", die inhoudt dat buitenlands huispersoneel binnen twee weken na het einde van zijn contract nieuw werk moet vinden of wordt uitgewezen. De regering heeft stappen ondernomen om schuldhorigheid en misbruiken door arbeidsbureaus aan te pakken, maar er moeten krachtigere acties worden ondernomen.

Op 3 oktober startte voor het Hooggerechtshof een rechtszaak over een juridische aanklacht tegen de verplichting tot inwonen voor buitenlands huispersoneel. Het afschaffen van deze verplichting zou een welkome stap zijn naar de verbetering van de rechten van buitenlands huispersoneel: mensenrechtengroeperingen hebben hun ongepaste leefomstandigheden vaak aan de kaak gesteld en drongen er bij de autoriteiten op aan om zelfstandig wonen voor het huispersoneel uit het strafrecht te halen.

Mensensmokkel blijft een probleem, meer bepaald omdat er geen coherent wetgevend en beleidskader is. De regering van de SAR heeft een taskforce opgericht om de zaak aan te pakken en werkt samen met de EU en andere leden van de internationale gemeenschap. Hongkong heeft de samenwerking met het Chinese vasteland opgedreven, waaronder ook een gezamenlijk optreden. In juli organiseerden de EU en het Ministerie van Veiligheid van Hongkong een geslaagde workshop over mensenhandel en zij kijken ernaar uit om hun samenwerking voort te zetten.

Het **anticorruptiesysteem** bleef krachtdadig en veerkrachtig. Hongkong kan zich beroemen op zeer hoge normen van transparantie en anticorruptiemaatregelen. De autoriteiten, de politieke leiders en de bedrijfsleiders erkennen allemaal dat transparantie, ook voor bedrijven van het Chinese vasteland, van cruciaal belang is als Hongkong zijn status als internationaal zakencentrum wil behouden.

Betrekkingen tussen Hongkong en het Chinese vasteland

Een aanzienlijk deel van de bevolking van Hongkong is erg bezorgd over wat zij beschouwen als de geleidelijke erosie van de "hoge graad van autonomie" van Hongkong binnen de Volksrepubliek China en het tanende respect voor de waarden en de levenswijze van Hongkong binnen het "één land, twee systemen"-beginsel.

Tijdens zijn bezoek aan Hongkong ter gelegenheid van de 20e verjaardag van de overdracht herhaalde president Xi Jinping het engagement van de centrale regering voor het "één land, twee systemen"-beginsel. Hij benadrukte ook dat het in gevaar brengen van de nationale

veiligheid en soevereiniteit en het in vraag stellen van de macht van de centrale regering grenzen zijn die niet overschreden mogen worden. Na het bezoek van Xi en zijn verslag aan het 19e Partijcongres wijzen speeches en commentaren van een aantal hooggeplaatste functionarissen uit Peking op een nieuwe interpretatie van de basiswet, waarbij China zijn "algemene rechtsmacht" over Hongkong bevestigt.

In november stemde het PCNVC over de opname van het nationale volkslied in Bijlage III aan de basiswet van Hongkong, die een overzicht bevat van de nationale wetten van de Volksrepubliek China die ook van toepassing zijn in Hongkong. De regering van de SAR Hongkong zei dat de wet over het nationale volkslied in de SAR zou worden toegepast krachtens de gepaste lokale wetgeving. Een aantal van de sancties voorzien in de nationale wetgeving kunnen in Hongkong niet worden toegepast omwille van wezenlijke verschillen in het strafrecht. Een toepassing met terugwerkende kracht wordt niet verwacht.

Twee andere gebeurtenissen in 2017 hebben geleid tot ongerustheid over de uitvoering van het "één land, twee systemen"-beginsel: de beslissing van Peking om een EU-burger de toegang tot Hongkong te weigeren en de beslissing van het PCNVC van 27 december waarin de colocationovereenkomst werd goedgekeurd zonder gepaste verwijzing naar de basiswet.

In december ondertekenden Hongkong en het Chinese vasteland een overeenkomst om een sneller meldingssysteem op te zetten voor gevallen waarbij inwoners van de ene regio door de andere regio aangehouden zijn als criminelen. Beide partijen verbonden zich ertoe elkaar te informeren binnen zeven werkdagen (iets langer in complexere gevallen) indien een persoon werd aangehouden voor kleine misdrijven. De overeenkomst, die het gevolg is van de verdwijning van vijf boekverkopers, zorgt voor meer transparantie.

Eveneens in december verkoos een panel van 1.989 kiezers, waaronder ongeveer 300 pan-democraten, de 36 afgevaardigden van Hongkong voor het Nationaal Volkscongres (NVC). De verkiezingscampagne werd sterk gecontesteerd. Krachtens de nieuwe regels die het NVC in maart heeft goedgekeurd, moesten kandidaten uit Hongkong een verklaring ondertekenen dat zij de nationale grondwet en de basiswet van Hongkong zouden naleven, het "één land, twee systemen"-beginsel zouden ondersteunen, trouw zouden zweren aan de Volksrepubliek China en de Speciale Administratieve Regio Hongkong en geen financiële steun van andere landen zouden aanvaarden in het kader van de verkiezingen. Op grond hiervan werden de inschrijvingen van 10 kandidaten uit het "localistische" en het pan-democratische kamp ongeldig verklaard. Uiteindelijk kwamen negenenveertig kandidaten op voor de 36 zetels en werden 11 afgevaardigden voor de eerste keer verkozen.

Economische ontwikkelingen

Hongkong blijft een bloeiend internationaal financieel centrum en handelscentrum in Azië en staat nog altijd aan de top in diverse wereldwijde rangschikkingen op het vlak van economische concurrentiekracht. De regering en het bedrijfsleven maken zich echter zorgen over de concurrentiekracht op lange termijn ten opzichte van de regionale concurrenten van Hongkong. In 2017 leidde de regering een aantal initiatieven om de economische toekomst

van Hongkong vorm te geven in een poging om de ontwikkeling aan te moedigen, vooral op het vlak van innovatie en technologie, en om de rol van Hongkong in het "Belt and Road"-initiatief van China te benutten.

Aanhoudende groei in 2017

Terwijl de marktsituatie in het buitenland gestaag verbeterde, kende Hongkong economische groei, een lage inflatie en een volledige werkgelegenheid. De reële groei van het bbp bedroeg 3,8% in 2017⁴, dat is bijna een verdubbeling tegenover het groeipercentage van 2% in 2016. De expansie steunde op een sterke export van goederen en diensten, investeringsuitgaven en consumptie. De binnenlandse markt hield goed stand, ondersteund door gunstige werkgelegenheidscijfers en een positievere stemming in de bedrijfswereld. Het jaarlijkse werkloosheidspercentage bedroeg 3,1%. De inflatiedruk was laag met 1,7% in 2017.

Onder invloed van grote kasstromen, positieve marktvooruitzichten en sterke bedrijfsinkomsten presteerde de Hang Seng Index in 2017 beter dan andere belangrijke Aziatische aandelenbeurzen. Hij steeg met meer dan 35% tegenover het vorige jaar en sloot op 29 december 2017 af op 29.919 punten. De beursintroducties waren prijshoudend, ondanks een lagere gemiddelde omvang van de transacties in vergelijking met 2016. Hongkong raakte echter zijn toppositie als grootste wereldwijde markt voor beursintroducties kwijt en zakte naar de derde plaats op het vlak van opgehaalde fondsen in 2017, na New York en Shanghai. De daling in de ranglijst is mogelijk gedeeltelijk te wijten aan het gebrek aan meganoteringen en aan de groeiende voorkeur van Chinese technologiebedrijven voor noteringen in de VS. De fondsen die werden opgehaald bij beursintroducties, daalden in 2017 tot 128,5 miljard HK\$, dat is een daling met 34,2%⁵. Ongeveer 50% van de genoteerde bedrijven waren ondernemingen uit het Chinese vasteland.

In het besef dat Hongkong onder druk staat van de concurrentie bij het aantrekken van noteringen van bedrijven uit nieuwe economieën, kondigde de effectenbeurs van Hongkong op 15 december 2017 aan haar noteringsregime uit te breiden tot emittenten uit opkomende en innovatieve sectoren met gewogen structuren voor stemrechten ("dual class structures")⁶, evenals "pre-revenue" biotech-emittenten. De gewijzigde houding van de Commissie Effecten en Termijncontracten maakte een einde aan de langdurige controverse over de weigering door de regulator van het voorstel voor speciale stemrechten in de nasleep van de notering van Alibaba Group Holding Ltd. in New York in 2014.

⁴ Bron: Behalve indien anders vermeld, zijn alle macro-economische gegevens afkomstig van het Ministerie voor Volkstelling en Statistiek van Hongkong.

⁵ Bron: Hongkong Exchange and Clearing Ltd.

⁶ Bij de "dual-class" aandelenstructuur krijgt een groep aandeelhouders grotere stemrechten dan anderen. Dit is populair bij technologiebedrijven maar blijft controversieel bij corporate governance stakeholders.

De financiële regulatoren van Hongkong hebben het voortouw genomen bij een aantal initiatieven om de ontwikkeling van fin-tech te promoten. De regering van Hongkong en de regulatoren ondertekenden samenwerkingsovereenkomsten met tegenhangers in andere fin-techhubs, waaronder het Verenigd Koninkrijk en Singapore, om financiële vernieuwing te bevorderen.

De lancering van het "Bond Connect"-programma (juli 2017) zal de financiële banden tussen Hongkong en China verder versterken. Het is gebaseerd op het model van de Shanghai-Hongkong Stock Connect (gelanceerd in 2014) en de Shenzhen-Hongkong Stock Connect (2016) programma's. In de eerste fase verloopt de handel in één richting, namelijk noordwaarts. Samen met het "Mutual Recognition of Funds"-programma dat werd geïntroduceerd in 2015, heeft Hongkong diverse kanalen uitgebouwd om zijn kapitaalmarkten te koppelen aan China en blijft het een pioniersrol spelen in de liberalisering van de Chinese kapitaalmarkten.

In haar beleidsverklaring voor 2017 stelde Chief Executive Carrie Lam voor de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling te verdubbelen van 0,73% tot 1,5% van het bbp over een termijn van vijf jaar en een reeks maatregelen uit te werken om de ontwikkeling aan te sporen. In 2017 werd een durfkapitaalfonds voor innovatie en technologie ter waarde van 2 miljard HK\$ gelanceerd om technologische start-ups te ondersteunen. In januari van dat jaar ondertekenden de regeringen van Hongkong en Shenzhen een gezamenlijke overeenkomst om een park voor innovatie en technologie uit te bouwen in Lok Ma Chau, op de grens tussen de twee steden. De twee partijen hoopten elkaar aan te vullen op het vlak van technologische ontwikkeling, om te kunnen concurreren met andere wereldwijde technologiehubs.

Het "Belt and Road"-initiatief van China was een cruciaal element in de beleidsvorming van de SAR Hongkong. De regering van Hongkong benadrukte de noodzaak om de kansen te benutten die voortvloeiden uit dit initiatief en uit de overeenkomst over de Guangdong-Hongkong-Macao Bay regio (de "Greater Bay Area"). De SAR formuleerde de doelstelling om uit te groeien tot een hub voor zakelijke dienstverlening, financiering en vermogensbeheer voor het "Belt and Road"-initiatief en de stad uit te bouwen tot een centrum voor het beslechten van geschillen en arbitrage voor de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB). In juni 2017 slaagde Hongkong erin toe te treden tot de AIIB als een niet-soeverein lid onder toezicht van China.

In december ondertekenden de autoriteiten van Hongkong en het Nationaal Comité voor Ontwikkeling en Hervorming een overeenkomst om de deelname van Hongkong aan het Chinese "Belt and Road"-initiatief te vergemakkelijken. De overeenkomst omvat specifieke maatregelen met de focus op zes belangrijke domeinen:

- (i) financiën en investeringen,
- (ii) infrastructuur en maritieme diensten,
- (iii) bevordering van economie en handel,
- (iv) intermenselijke relaties,
- (v) de ontwikkeling van de "Greater Bay Area"; en

(vi) diensten voor projectinterfaces en het oplossen van geschillen.

De deelname van de privésector aan "Belt and Road"-projecten neemt toe, al blijft de interesse van de bedrijven voornamelijk beperkt tot de ASEAN-regio. De eerste "Belt and Road"-obligatie werd in december uitgereikt door de China Development Bank in Hongkong.

In lijn met haar inspanningen om haar antiwitwaspraktijken en de financiering van antiterrorismemaatregelen op te drijven, publiceerde de regering in juni het wetsontwerp 2017 betreffende antiwitwaspraktijken en financiering van antiterrorismemaatregelen (financiële instellingen) (amendement) en het wetsontwerp 2017 betreffende ondernemingen (amendement). Het doel van het eerste wetsontwerp was de wettelijke vereisten voor het cliëntenonderzoek en de boekhouding toe te passen op aangeduide niet-financiële bedrijven en beroepen wanneer deze welomschreven transacties aangaan. Het tweede wetsontwerp was erop gericht bedrijven opgericht in Hongkong te verplichten om informatie over de uiteindelijke begunstigden bij te houden door een register van partners met een controlerende meerderheid aan te leggen. De wetshandhavers zouden dit register op verzoek moeten kunnen inspecteren.

Het ultieme doel van beide wetsontwerpen bestond erin te zorgen dat het regelgevende stelsel van Hongkong beantwoordt aan de internationale vereisten zoals afgekondigd door de taskforce Financiële Acties (FATF). Op basis van suggesties voorgelegd tijdens de overlegprocedure besliste de regering echter om de toegang tot informatie over de uiteindelijke begunstigden te beperken tot de bevoegde overheden in plaats van deze informatie openbaar te maken. Belangrijk is dat de bekendmakingsvereisten alleen van toepassing zouden zijn op privébedrijven opgericht in Hongkong en niet op geregistreerde bedrijven van buiten Hongkong of op in Hongkong genoteerde bedrijven. De twee wetsontwerpen werden op 24 januari 2018 goedgekeurd door de wetgevende raad.

Handelspolitiek

Met het buitenland heeft Hongkong gewerkt aan vrijhandels- en investeringsovereenkomsten, met de nadruk op vrijhandels- en investeringsrelaties binnen het Chinese "Belt and Road"-initiatief. In 2017 ondertekende Hongkong een aantal bilaterale overeenkomsten en lanceerde het onderhandelingen met nieuwe partners, bovenop de bestaande vrijhandelsovereenkomsten met Nieuw-Zeeland, de Europese Vrijhandelsassociatie en Chili. De onderhandelingen met Georgië en de Malediven gingen door. In mei startte Hongkong onderhandelingen over een vrijhandelsovereenkomst met Australië. In november werden een vrijhandelsovereenkomst en een bijbehorende investeringsovereenkomst met ASEAN ondertekend in de marge van de ASEAN Top. Er werden overeenkomsten inzake de bevordering en bescherming van investeringen afgesloten met Bahrein, Mexico, Myanmar/Birma en VAE en er waren onderhandelingen aan de gang met Iran en Rusland. Hongkong bleef een actief lid van de WTO en een trouwe voorvechter van multilateralisme.

Op het vlak van regionale integratie werden in juni 2017 twee nieuwe overeenkomsten ondertekend, met name een investeringsovereenkomst en een overeenkomst over economische en technische samenwerking in het kader van de "Closer Economic Partnership Arrangement (CEPA)" tussen Hong Kong en het Chinese vasteland. Door deze overeenkomsten genieten bedrijven uit Hongkong een bevoorrechte positie voor investeringen in China, zowel in de dienstensector als daarbuiten, waardoor Hongkong in grotere mate kan deelnemen aan het Chinese "Belt and Road"-initiatief. Bovendien werd in oktober een "Closer Economic Partnership Arrangement" ondertekend met Macao. Hongkong en Macao hebben allebei een afzonderlijke CEPA afgesloten met het vasteland. De drie besturen waren van plan verder te bouwen op hun CEPA's om een nieuw, gezamenlijk platform te creëren om de handel en de investeringen in de "Greater Bay Area" verder te liberaliseren en te vereenvoudigen.

Vastgoedmarkt en huisvesting

Onder invloed van de lage interestvoeten, de hoge liquiditeit en de grote vraag van investeerders, bereikte de vastgoedmarkt in 2017 recordhoogtes. Vooral de prijzen op de private woningmarkt stegen met 16,7%⁷ in vergelijking met 2016, waardoor Hongkong de duurste markt ter wereld werd op het vlak van huisvesting. Het is het minst betaalbare stedelijke gebied ter wereld voor kopers van woningen. De appartementen in nieuwe gebouwen zijn over het algemeen kleiner geworden om ze betaalbaarder te maken voor nieuwe kopers. Naarmate de prijzen voor koopwoningen en de huurprijzen in de privésector bleven stijgen, nam de vraag naar openbare huisvesting meer dan ooit tevoren toe.

De autoriteiten van Hongkong hebben hard gewerkt om het aanbod op te drijven en de vraag onder controle te houden, maar tot dusver hebben de inspanningen nog niet geleid tot merkbare verbeteringen. De vraaggedreven maatregelen die de voorbije jaren werden uitgerold (zoals strengere regels voor hypothecaire leningen en het opleggen van een dubbele belasting van 15% op vastgoedtransacties voor kopers die reeds een woning bezitten) bleven van kracht. Diverse systemen voor openbare huisvesting werden geïntroduceerd of verfijnd, terwijl projectontwikkelingen versneld werden uitgevoerd. Door het tekort aan grond blijft het voor de regering echter een enorme uitdaging om het langetermijnstreefdoel voor woningen te realiseren. Om een brede consensus te verkrijgen binnen de samenleving, heeft de Chief Executive in september 2017 een taskforce bestaande uit 30 leden aangesteld. De taskforce voor bouwterreinen zal de bevolking in 2018 aanspreken om een aantal controversiële opties zoals landaanwinning, versnelde stadsvernieuwing en de exploitatie van natuurparken te herzien.

Begrotingsbeheer, kloof tussen arm en rijk

⁷ Bron: Hongkong Property Review – maandelijks aanvulling, Ministerie van Raming en Taxatie van de SAR Hongkong.

Sinds 1997 heeft de regering van Hongkong een groot begrotingsoverschot opgebouwd. Minister van Financiën Paul Chan legde een sterk belastingrapport over de SAR Hongkong voor in februari 2017, met een begrotingsoverschot van 3,7% van het bbp voor 2016-17 en reserves die worden geraamd op 37% van het bbp voor 2017-18. Bovenop een aantal eenmalige preferentiële maatregelen zal het begrotingsoverschot worden gebruikt om de uitgaven voor ouderenzorg te verhogen en innovatie te bevorderen. Chief Executive Carrie Lam beloofde de uitgaven voor een aantal beleidsdomeinen te verhogen, aangezien de reserves meer dan 1 biljoen HK\$ bedroegen. Dankzij de comfortabele begrotingssituatie kon de overheid de belastingdruk voor bedrijven verlagen. Een van de andere maatregelen die de Chief Executive voorstelde, was de halvering van de belastingvoet voor bedrijven tot 8,25% voor de eerste 2 miljoen HK\$ van de winst.

Ondanks de robuuste economische groei en de hoge overheidsmiddelen namen de armoede en de inkomenskloof toe, vooral door de snellere vergrijzing. Uit de meest recente overheidsstudie⁸ bleek dat 1,35 miljoen van de 7,35 miljoen inwoners van de stad onder de officiële armoededrempel leven. Het armoedepercentage steeg in 2016 met 0,2% procentpunten tot een absolute recordhoogte van 19,9%. De regering beloofde een geschikt beleid te implementeren op het vlak van belastingen en sociaal welzijn om verschillende lagen van de bevolking te laten delen in de vruchten van de economische ontwikkeling en de overheidsmiddelen.

Beleid inzake milieubescherming

In 2017 stond milieubescherming hoger op de beleidsagenda. Een aantal initiatieven en wetgevingsprocedures werden gelanceerd en opgestart. Hongkong beloofde te evolueren naar een koolstofarme economie en uit te groeien tot de groenste regio van China. In januari publiceerde Hongkong het "Klimaatactieplan 2030+" rapport als antwoord op de Overeenkomst van Parijs. Het rapport formuleert de nieuwe doelstelling van Hongkong om de absolute koolstofemissies tegen 2030 te verminderen met 26% à 36% in vergelijking met 2005, evenals de in gezamenlijk overleg opgestelde plannen om dit doel te bereiken. In een inspanning om stedelijk afval te beperken en beter te beheren, werd in maart een gedetailleerd voorstel gepubliceerd voor een systeem om vast stedelijk afval te belasten, dat in 2019 zal worden geïntroduceerd.

In december werd een geavanceerde installatie voor de verwerking van elektrisch en elektronisch afval (WEEE) operationeel. Deze installatie, gebouwd en uitgebaat door een Europees afvalverwerkingsbedrijf (in een joint venture met een lokale dienstverlener), was de eerste in haar soort in Hongkong. Hongkong lanceerde ook een driestappenplan om de ivoorhandel tegen het einde van 2021 gefaseerd te laten uitdoven. De regering legde het wetsvoorstel hiervoor in juni 2017 ter controle voor aan de wetgevende raad (en het voorstel werd goedgekeurd in januari 2018).

⁸ Bron: Het Armoedeverslag 2016 voor Hongkong, de Regering van de SAR Hongkong, november 2017.

Bilaterale betrekkingen en samenwerking tussen de EU en Hongkong in 2017

De Europese Unie en Hongkong zijn belangrijke handels- en investeringspartners. In 2017 bouwden zij hun bilaterale betrekkingen verder uit.

De Europese Unie is de op één na grootste handelspartner van Hongkong na China en een van zijn belangrijkste buitenlandse investeerders. Met meer dan 2.100 bedrijven uit de EU die een vestiging hebben in Hongkong, blijft de EU de grootste buitenlandse handelsgemeenschap in de stad. Hongkong is op zijn beurt de op 13 na grootste handelspartner voor goederen en één van de belangrijkste Aziatische handelspartners van de EU voor diensten.

In 2017 steeg de EU-export van goederen naar Hongkong met 5% tegenover het vorige jaar tot 36,8 miljard euro, terwijl de import uit Hongkong 11,2 miljard euro bedroeg, wat resulteerde in een aanzienlijk overschot voor de EU van 25,6 miljard euro, het op drie na grootste externe handelsoverschot van de EU. De EU-export van goederen naar Hongkong werd gestimuleerd door de grote vraag naar machines en apparatuur, juwelen, kledij, luxegoederen, voeding, wijn en auto's.

De bilaterale handel in diensten tussen de EU en Hongkong bleef stabiel. In 2016 (het jaar waarvoor de meest recente gegevens beschikbaar zijn) bedroeg de bilaterale handel in diensten 22,3 miljard euro. De EU-import van diensten uit Hongkong bedroeg 11,4 miljard euro, terwijl de export naar Hongkong goed was voor 10,9 miljard euro, wat resulteerde in een tekort van 461 miljoen euro voor de EU.

De wederzijdse investeringsstromen tussen de EU en Hongkong zijn aanzienlijk. Hongkong is één van de grootste bestemmingen van directe investeringen vanuit de EU. Met uitzondering van offshore centra is de EU de op één na grootste buitenlandse investeerder in Hongkong (na het Chinese vasteland), met een bijdrage van 9,7% van de totale buitenlandse directe investeringen in 2016 (laatst beschikbare gegevens). Een aanzienlijk percentage van de EU-investeringen in China gebeuren via Hongkong. De aanwezigheid van kwaliteitsvolle dienstverleners en de rechtsstaat behoren tot de belangrijkste redenen hiervoor. Op zijn beurt blijft Hongkong na Japan de op één na grootste Aziatische directe investeerder in de EU, gedeeltelijk omdat een aanzienlijk aandeel van de buitenlandse investeringen van China in Europa verlopen via Hongkong. In 2017 (maart en november) hielden de EU en Hongkong informele verkennende gesprekken over de mogelijke start van onderhandelingen over investeringsovereenkomsten.

Op 16 november werd in Hongkong de elfde gestructureerde dialoog tussen de Europese Unie en Hongkong gehouden⁹. De twee partijen bespraken een uitgebreid gamma aan onderwerpen en identificeerden domeinen voor verdere samenwerking, vooral op het vlak van bescherming

⁹ https://eeas.europa.eu/delegations/benin/35762/joint-press-statement-structured-dialogue-meeting-between-hksarg-and-european-union-explores_en

van intellectuele eigendom, douanezaken, milieu (afvalbeheer en illegale handel in wilde dieren en planten) en concurrentiebeleid. De twee partijen wisselden van gedachten over regelgevingskwesaties, onder meer over lichte bussen voor openbaar vervoer en overheidsopdrachten, en kwamen overeen verder samen te werken met het oog op een beter begrip van elkaars zorgen en prioriteiten. Voor het eerst vond een vergadering van experts over financiële diensten plaats in de marge van de gestructureerde dialoog. Beide partijen informeerden elkaar over hun respectieve ontwikkelingen in de sector en onderzochten manieren om de samenwerking op het vlak van regulering van de financiële sector op te drijven, vooral met betrekking tot equivalentieprocessen en wederzijdse erkenning van fondsen.

Op het vlak van de samenwerking voor douanezaken evalueren de EU en Hongkong momenteel de compatibiliteit van hun respectieve procedures voor geautoriseerde marktdeelnemers met het oog op een mogelijke overeenkomst over wederzijdse erkenning. De EU engageert zich ertoe de wederzijdse erkenningsprocedure voor geautoriseerde marktdeelnemers met Hongkong in 2018 voort te zetten.

Het cofinancieringsmechanisme van de Raad van Hongkong voor Onderzoekstoelagen (opgericht in 2015 om de samenwerking te bevorderen binnen het kaderprogramma Horizon 2020 van de EU) bleef vruchten afwerpen. Het plan functioneerde goed in het eerste werkingsjaar en de fondsen voor 2016-17 werden volledig toegewezen.

In het kader van haar agenda voor eerlijke belastingen op wereldwijd niveau maakte de EU op 5 december een lijst van "niet-coöperatieve" rechtsgebieden op het vlak van belastingen ("de Lijst") bekend. Hongkong stond niet op deze Lijst, dankzij zijn recent beleid en wetsvoorstellen en dankzij zijn engagement om de problemen aan te pakken die door de EU geïdentificeerd werden tijdens de screeningsprocedure, met name op basis van de criteria van transparantie en eerlijke belastingen. Bijgevolg werd Hongkong beschouwd als een "coöperatief" rechtsgebied, op voorwaarde dat het zijn engagementen met succes zal nakomen tegen eind 2018. De EU zal de effectieve uitvoering van deze engagementen opvolgen en zal de constructieve dialoog met de autoriteiten van Hongkong voortzetten.

Het Europese bedrijfsleven in Hongkong wordt hoofdzakelijk vertegenwoordigd door de Europese Kamer van Koophandel (ECC). De Europese Kamer van Koophandel functioneert met vijf "ondernemingsraden", die elk verantwoordelijk zijn voor een sector (automobil, bescherming van merken, energie en milieu, financiële diensten, informatie, communicatie en technologie). De Kamer werkt nauw samen met het Bureau van de Europese Unie in Hongkong en Macau om de dialoog met de regering te bevorderen. In 2017 werkte de Europese Kamer van Koophandel aan een sterkere, meer gecoördineerde vertegenwoordiging van het bedrijfsleven van de EU door middel van uitvoerige bijdragen aan de regering met focus op de belangen, prioriteiten en aanbevelingen van Europese bedrijven, en door het organiseren van een aantal sectorgebonden rondetafelgesprekken met regeringsvertegenwoordigers om de interface tussen de zakenwereld en de overheid te verbeteren.

De diplomatieke missies van de EU en de lidstaten in Hongkong bleven samenwerken om het profiel van de EU in Hongkong aan te scherpen. Met het oog hierop organiseerde het Bureau van de Europese Unie in Hongkong "dialogo"-ontmoetingen tussen de EU-missiehoofden, hooggeplaatste leden van de regering van Hongkong, de wetgevende raad en de rechterlijke macht en andere leidinggevenden, ook uit het bedrijfsleven. De EU en Hongkong hebben ook samengewerkt om contacten van persoon tot persoon te verbeteren, meer bepaald op het gebied van de academische samenwerking, studentenmobiliteit, cultuur en creatieve industrieën.

Voor talrijke activiteiten op het vlak van interpersoonlijke contacten werkten de diplomatieke missies en de culturele instellingen van de EU samen met lokale partners. Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn het EU-Filmfestival met een openingsconcert, de eerste EU-stand op de Boekenbeurs van Hongkong, de EU-Dag van de Talen, een wedstrijd voor korte animatiefilms rond het thema EU voor lokale scholen, een evenement om stranden op te ruimen en diverse seminaries rond mensenrechten. De EU wil deze gelegenheid aangrijpen om verder samen te werken met de regering, de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven bij het bevorderen van gedachtewisselingen over rechten en vrijheden.

In 2017 vond een aantal bezoeken op hoog niveau vanuit de EU-instellingen plaats. Het hoogtepunt was het bezoek van Valdis Dombrovskis, vicevoorzitter van de Europese Commissie in december. Hij ontmoette de Chief Executive, de minister van Financiën, de minister voor Financiële Diensten en de monetaire autoriteiten van Hongkong. Leden van het Europees Parlement brachten in 2017 tweemaal een bezoek aan Hongkong. Op 13 december keurde het Europees Parlement een aanbeveling over Hongkong¹⁰ goed waarin een inventaris werd opgemaakt van de ontwikkelingen in de 20 jaar na de overdracht.

¹⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2017-0495&language=EN&ring=A8-2017-0382>